

JUSTITSMINISTERIET

Folketinget
Retsudvalget
Christiansborg
1240 København K
DK Danmark

Dato: 6. januar 2021
Kontor: Sikkerhedskontor I
Sagsbeh: Simon Bundegaard Erik-
sen
Sagsnr.: 2020-0040-0090
Dok.: 1750725

Hermed sendes besvarelse af spørgsmål nr. 7 vedrørende forslag til folketingsbeslutning om indførelse af en 18-årsmindstealder for omskæring af raske børn (B 7), som Folketingets Retsudvalg har stillet til justitsministeren den 8. december 2020.

Nick Hækkerup

/

Jesper Hagen

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

T +45 7226 8400
F +45 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Spørgsmål nr. 7 vedrørende forslag til folketingsbeslutning om indførelse af en 18-årsmindstealder for omskæring af raske børn (B 7) fra Folketingets Retsudvalg:

”Vil ministeren kommentere henvendelsen af 8/12-20 fra Lisbet Christoffersen, professor, Roskilde Universitet, Institut for Samfund og Erhverv, vedrørende debatindlæg Kristeligt Dagblad om udvalgets behandling af beslutningsforslaget, jf. B 7 – bilag 10?”

Svar:

1. Det fremgår bl.a. af debatindlægget, at omskæring af drengebørn er et centralt religiøst ritual i visse religioner, og at Folketinget i forbindelse med behandlingen af B 7 vil skulle forholde sig til, hvordan et forbud mod omskæring står i forhold til den religionsfrihed, som er beskyttet i både grundloven og Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (EMRK).

Det fremgår endvidere af debatindlægget, at det er vurderingen, at Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol (EMD) ikke vil godkende et forbud mod religiøs omskæring af mindre til små børn for religioner og kulturer, hvor en sådan omskæring påviseligt er et centralt religiøst ritual.

2. Religionsfriheden er beskyttet i grundlovens § 67, hvoraf det følger, at borgerne har ret til at forene sig i samfund for at dyrke Gud på den måde, der stemmer med deres overbevisning, dog at intet læres eller foretages, som strider mod sædeligheden eller den offentlige orden.

Det antages i den statsretlige litteratur, at bestemmelsen, selv om den efter sin ordlyd alene omfatter foreninger, også beskytter den individuelle adgang til gudsdyrkelse, jf. Poul Andersen, Dansk Statsforfatningsret (1954), s. 632, Henrik Zahle, Menneskerettigheder, Dansk Forfatningsret 3, 3. udgave (2003), side 156, og Jens Peter Christensen m.fl., Grundloven med kommentarer (2015), side 408.

Anvendelsesområdet for § 67 er som nævnt ”gudsdyrkelsen”, og bestemmelsen omfatter først og fremmest de egentlige rituelle kultiske handlinger, såsom forkyndelse, bøn, gudstjeneste, dåb m.v., jf. bl.a. Alf Ross, Dansk Statsforfatningsret, 3. udgave ved Ole Espersen (1980), side 754, og Jens Peter Christensen, a.st., side 407.

Det har i den statsretlige litteratur været drøftet, om også handlinger, som ikke vedrører selve gudsdyrkelsen, men som har et vist religiøst præg, er omfattet af bestemmelsen i grundlovens § 67. Poul Andersen antager, at en virksomhed kan være omfattet, hvis den er nært knyttet til gudsdyrkelsen, jf. a.st., side 633. Som eksempel herpå nævnes opførelse af kirker, ansættelse af præster og oprettelse af præsteskoler. Alf Ross antager derimod, at foreninger til opførelse af kirker, uddannelse af præster og missionærer falder uden for beskyttelsen efter grundlovens § 67, fordi disse foreningers øjemed ikke er gudsdyrkelse, jf. a.st., side 754.

Som det også fremgår af Kirkeministeriets besvarelse af 22. december 2017 af spørgsmål nr. 15 (Alm. del) fra Folketingets Kirkeudvalg, er det Justitsministeriets vurdering, at det ikke kan afvises, at omskæring af drengebørn, der er religiøst begrundet, kan have en så nær sammenhæng med den egentlige gudsdyrkelse, at handlingen omfattes af retten til at ”dyrke Gud på den måde, der stemmer med deres overbevisning”, jf. grundlovens § 67, 1. led.

Religionsfriheden efter § 67 er imidlertid ikke ubegrænset, idet lovgivningsmagten er indrømmet en adgang til at fastsætte de rammer for religionsfriheden, som hensynet til sædeligheden eller den offentlige orden tilsiger.

Grundlovens § 67 sætter samlet set den grænse for statsmagten, at den er afskåret fra at gribe ind over for borgernes gudsdyrkelse i tilslutning til religiøse samfund, hvis denne indgriben – alene – er begrundet i en afstandtagen fra den pågældende trosretning som sådan. Lovgivningsmagten er derimod ikke afskåret fra at gennemføre lovgivning, der *berører* gudsdyrkelse, når lovgivningen ikke har til hensigt at modvirke den berørte gudsdyrkelse, men er begrundet i varetagelsen af andre hensyn (til beskyttelse af sædeligheden eller den offentlige orden). Lovgivningsmagten må i den forbindelse antages at være overladt et vidt skøn, jf. Jens Peter Christensen m.fl., a.st., side 408 f.

3. Religionsfriheden er endvidere beskyttet i EMRK artikel 9, stk. 1, hvoraf det følger, at enhver har ret til at tænke frit og til samvittigheds- og religionsfrihed. Denne ret omfatter efter bestemmelsen bl.a. frihed til enten alene eller sammen med andre, offentligt eller privat at udøve sin religion eller tro gennem gudstjeneste, undervisning, andagt og overholdelse af religiøse skikke.

Religionsfriheden er imidlertid ikke ubegrænset. Det følger således af EMRK artikel 9, stk. 2, at friheden til at udøve sin religion eller tro kan

underkastes sådanne begrænsninger, som er foreskrevet ved lov og er nødvendige i et demokratisk samfund af hensyn til den offentlige tryghed, for at beskytte den offentlige orden, sundheden eller sædeligheden eller for at beskytte andres rettigheder og friheder.

I kravet om, at begrænsningen skal være nødvendig i et demokratisk samfund, ligger, at begrænsningen skal være proportional i forhold til det legitime hensyn, som den forfølger. Det indebærer, at begrænsningen skal være rimelig og egnet til at opnå det legitime formål. Som udgangspunkt skal begrænsningen være det mindst indgribende middel til at forfølge formålet.

Medlemsstaterne er i forhold til EMRK artikel 9 som udgangspunkt overladt en vid skønsmargin ved vurderingen af, om et indgreb er nødvendigt i et demokratisk samfund. EMD har således fremhævet betydningen af de nationale myndigheders demokratiske legitimitet og anført, at den politiske beslutningsproces skal tillægges særlig vægt på områder vedrørende generel samfundspolitik, hvor meninger i et demokratisk samfund med rimelighed kan variere meget, og at dette især er tilfældet i spørgsmål, hvor forholdet mellem stat og religion er på spil. Samtidig har EMD fastslået, at afgrænsningen af udstrækningen af denne skønsmargin afhænger af, hvad der er på spil i den konkrete sag ("have regard to what is at stake"). Der henvises bl.a. til storkammerafgørelsen af 1. juli 2014 i sagen S.A.S. mod Frankrig, præmis 129.

EMD har så vidt ses ikke haft lejlighed til at tage stilling til spørgsmålet om, i hvilket omfang EMRK artikel 9 er til hinder for en begrænsning i adgangen til at lade drengebørn omskære.

Som det også fremgår af Justitsministeriets besvarelse af 19. april 2018 af spørgsmål nr. 25 (Alm. del) fra Folketingets Kirkeudvalg, kan det efter Justitsministeriets opfattelse ikke afvises, at omskæring af drengebørn vil kunne have en så nær sammenhæng med religionsudøvelsen, at en begrænsning i adgangen til at lade drengebørn omskære vil kunne udgøre et indgreb i retten til religionsfrihed efter EMRK artikel 9.

En sådan begrænsning vil derfor kun kunne indføres, hvis den varetager et legitimt hensyn og er proportional.

Hvis lovgivningsmagten måtte ønske at indføre begrænsninger i adgangen til at lade drengebørn omskære af hensyn til at beskytte barnet, vil dette efter Justitsministeriets vurdering varetage et legitimt hensyn. Ministeriet har

ikke grundlag for at afvise, at en sådan begrænsning vil kunne være proportional. Den nærmere vurdering vil bl.a. afhænge af, hvilken begrænsning der er tale om, og hvad den nærmere begrundelse herfor måtte være.